

ZAKELIJKE
INTEGRITEIT

BEWAPENDE
DIPLOMATIE

VOORUIT MET
CHINOOKS

FORMATIE GEEN
SINECURE

Adverteer in dit magazine. Voor informatie en prijzen:

ER-communications T 0031- (0) 314-334960 / (0) 627028877 E info@er-communicatie.nl I www.er-communicatie.com

Zakelijke integriteit

Hoe 'bewaak' je de zakelijke integriteit van defensiepersoneel? En hoe zit dat met reservisten vanuit bedrijven die zakelijke belangen hebben bij Defensie? Brigadegeneraal Kees de Rijke en Hans Dussel reageren: "Er werken 60.000 mensen bij Defensie. Met één op de duizend is er iets mis, net als bij andere grote bedrijven." Maar: "Je moet mensen niet in verleiding brengen."

www.nidv.eu

4

Toegang tot financiële diensten voor binnenlandse activiteiten is een stuk lastiger geworden voor bedrijven actief op de Defensiemarkt.

9

Veel NIDV-deelnemers hebben zich verenigd in platformen. Zo is er een platform dat zich bezighoudt met marinebouw, een platform voor IT en grondgebonden systemen. Maar wat zijn deze platformen en wat is de toegevoegde waarde hiervan?

14

Integriteit bij Defensie

4

Zakendoen lastiger

9

Ten goede van EU en NAVO

12

Platformen NIDV

14

Bewapende diplomatie

20

Vooruit met Chinooks

24

Nulkes' Notes

26

Colofon

27

Bij de voorplaat: Zr.Ms. Evertsen (F805) van de Koninklijke Marine lag in april van dit jaar een maand in het dok van Damen Shiprepair in Amsterdam. Vorig jaar werden problemen met de schroefassen geconstateerd. Na het droogzetten in het dok werden de twee schroefassen uit het schip gehaald. Verder werden diverse kleine reparaties in het schip uitgevoerd. Medio mei vertrok het luchtverdedigings- en commandofregat voor een reis van zeven maanden richting Japan.

Foto: Damen Shipyards Group / F. Halsema

"Mensen niet in verleiding brengen"

Hoe 'bewaak' je de zakelijke integriteit van defensiepersoneel? En hoe zit dat met reservisten vanuit bedrijven die zakelijke belangen hebben bij Defensie? Twee experts reageren: "Je moet mensen niet in verleiding brengen."

Tekst: Riekelt Pasterkamp
Foto's: Mediacentrum Defensie

Zakelijke integriteit staat bij Defensie hoog op de agenda, aldus Hans Dussel, tot 1 juni directeur Inkoop Defensie Materieel Organisatie (DMO). "Een hele goede technicus uit de maritieme industrie die als reservist bij ons werkt, mag bij de aanbesteding van een nieuw fregat wel rekenen, maar niet het commerciële traject doen. Je moet mensen niet in verleiding brengen en ze tegen zichzelf beschermen."

Met hun handtekening onder het contract tekenen Defensiemedewerkers, ook reservisten, voor geheimhouding. Dussel: "Iedere keer als iemand inlogt op het computersysteem van Defensie wordt de gebruiker daar ook op gewezen. Verder is er een opgave van nevenwerkzaamheden. En voor iedere financiële uitgave van 500 euro of meer is vooraf toestemming van een leidinggevende nodig. Gebeurt er dan nooit wat? Ja, natuurlijk. Er werken 60.000 mensen bij Defensie. Met één op de duizend is er iets mis, net als bij andere grote bedrijven."

KLM

Corona heeft natuurlijk zijn weerslag op het personeelsbeleid. Naar voorbeelden hoeft brigade-generaal Kees de Rijke, directeur HR van de Koninklijke Landmacht, niet te zoeken. "KLM en de Nederlandse Spoorwegen zoeken contact. Of hun mensen de komende twee jaar bij ons aan de slag kunnen. En dan weer terug. Dat lijkt simpel, maar er moet veel worden geregeld. Wat als een KLM'er bij ons zijn voet breekt? En de vakcentrales vinden er natuurlijk ook wat van."

Bij de Koninklijke Landmacht loopt het scheidsvlak van zakelijke integriteit tot aan de tender, weet De Rijke. "Iedereen heeft verstand van personeel. Schijnt. Maar als een model voorsorteert op het model van Randstad, gaat er een belletje rinkelen. Voor inhuur geldt een eisenpakket, niet een wensenpakket."

"Er werken 60.000 mensen bij Defensie. Met één op de duizend is er iets mis, net als bij andere grote bedrijven."

Er is volgens Dussel een “schreeuwend tekort” aan goede vakmensen op het terrein van personeel, logistiek, cyber en techniek. “Als Defensie moeten we de kennis die bij grote Nederlandse bedrijven in huis is, gebruiken. Kijk, DHL vindt ons waarschijnlijk een *slow mover*, maar wij zijn al blij als we één keer per week een vliegtuig naar Mali kunnen sturen en dan hopen we maar dat het bestelde toiletpapier er ook in zit.”

Truck

Mooi voorbeeld van een geslaagd verwervingstraject is de aanschaf van de Scania Gryphus, waarvan Defensie er ruim 2800 bestelde. De Rijke: “Er zat een reservist op de behoeftestelling. Die concludeerde dat wij niets hebben aan een truck met tien versnellingen, maar dat de eerste drie belangrijk zijn. In Scania-garages zien we graag reservisten sleutelen aan vrachtwagens. Op het moment dat wij ze nodig

hebben, trekken ze een militair pak aan en zijn ze ervan. Zo zijn we partners in business: samen werven, samen opleiden, flexibel inzetten. Er zijn echt genoeg mensen, maar we zullen ze moeten delen met de markt.”

“Ademende constructies”, noemt Dussel dat. “Duaal werkgeverschap waarbij duizenden mensen bij Defensie hun werk doen. Of dat nou een dag per

week of zes weken per jaar is.” Dit geldt als het aan de DMO-directeur ligt ook voor het MKB. “We kennen tal van kleinere bedrijven die zich verbonden voelen met Defensie. Bijvoorbeeld de Van der Vlist Transportgroep die zwaar transport voor ons doet en reservisten in dienst heeft. Volgens de aanbestedingswet mogen we hen geen streepje voor geven. Maar als nou een IT-bedrijf stelt dat ze reservisten in dienst nemen als ze een bepaalde opdracht krijgen?

Brigade-generaal Kees de Rijke, directeur HR van de Koninklijke Landmacht.

Dan snijdt het mes aan twee kanten. We gaan dat dit jaar met een IT-bedrijf proberen. Daarbij zoeken we inderdaad de grenzen van de wet op."

Qua regelgeving moet er nog wel wat water door de Rijn stromen voordat alles is geregeld. "Wij willen

specialisten van het bedrijf om de hoek. Maar als je weet dat voor het overbrengen van een rotorblad van een militaire helikopter van de ene hal op Woensdrecht -die van Defensie is- naar een andere hal -van een commerciële partij- een exportvergunning nodig is..." ●

Defensie huurt personeel van bedrijven

Defensie huurt sinds kort personeel in van bedrijven die door onder meer de coronacrisis minder of geen werk hebben. Het gaat met name om technici en IT'ers van bijvoorbeeld VolkerWessels, Koninklijke BAM Groep, ABN AMRO en KPN.

Er wordt al langere tijd geprobeerd om de uitwisseling van personeel van de grond te krijgen, maar dat bleek tot voor kort erg lastig. Per medewerker, per bedrijf moest telkens zoveel geregeld worden dat het onbegonnen werk was.

Daarom is er nu een loket geopend waarlangs bedrijven sneller en makkelijker hun personeel aan Defensie kunnen uitleenen. Er zijn op dit moment samenwerkingsovereenkomsten met twaalf bedrijven. Veertig andere partijen zijn geïnteresseerd. De eerste medewerkers van Royal IHC zijn inmiddels geplaatst. Deze ingenieurs gaan meewerken aan het onderhoud van de marinevloot. De civiele arbeidskrachten mogen maximaal twee jaar bij Defensie aan de slag. Wat ze precies kunnen en mogen doen, verschilt per individu. De werknemers blijven ondertussen wel in dienst van hun eigen bedrijf. Het personeel wordt tegen kostprijs ingehuurd. Ofwel, de bedrijven maken geen winst en verdienen er dus niet aan. Het is puur bedoeld om de werknemers tijdelijk elders onder te brengen. Bijkomend voordeel is dat het nu ook voor defensiemedewerkers makkelijker wordt om een kijkje buiten de deur te nemen. Zij kunnen nu ook sneller en zonder belemmeringen tijdelijk werkervaring opdoen in het bedrijfsleven. Het is de bedoeling dat de samenwerking wederkerig wordt.

(bron: Defensiekrant, 9 april 2021)

Enquête NIDV: toegang financiële diensten steeds moeilijker

Ruim 30% van bedrijven in de defensiesector heeft moeite met het verkrijgen van financiële diensten, zoals bankrekeningen of leningen, vanwege hun activiteiten op de defensiemarkt. Dat is de uitkomst van een enquête over toegang tot financiële instellingen die is uitgezet door de NIDV, in het kader van een breder onderzoek door de Europese koepel ASD.

Tekst: Matthijs Olde

Dat de Nederlandse overheid een restrictief export-beleid voert is geen nieuws. Dat ook financiële instellingen de afgelopen jaren steeds minder gewillig zijn om internationale handel in *dual use* en militaire goederen te faciliteren, zult u misschien ook weten. Helaas krijgt de NIDV de afgelopen tijd ook steeds meer signalen door dat toegang tot financiële diensten ook lastig is geworden. De impact daarvan is dan ook groot. Om dit goed in kaart te brengen heeft de NIDV een enquête gehouden waarvan we de resultaten graag met u delen.

Zonder toegang tot het financiële stelsel kan een bedrijf niet functioneren en geen (internationale) zaken doen. De helft van de respondenten aan de enquête gaf aan dat ze tegen problemen aanliepen bij nationale banken vanwege hun activiteiten. Dit gaat dan niet over wapens of verboden militaire producten, die worden in Nederland niet gemaakt. Daarnaast moeten bedrijven die in Nederland actief zijn aan uitgebreide wet- en regelgeving en industriestandaards voldoen. Ook hebben zij vaak voor internationale activiteiten vergunningen nodig die worden afgegeven door het ministerie van Buitenlandse Zaken. Toch is dit niet meer voldoende. Naast verplichte compliance programma's zijn ook banken tegenwoordig streng op hun dienstverlening. De helft van de respondenten had problemen bij het verkrijgen bij Nederlandse bankrekening.

Uit de enquête kwamen verschillende redenen van terughoudendheid bij banken naar voren. 17,5% Van de respondenten kreeg de reactie dat hun bedrijf niet kon worden geholpen vanwege interne compliance regels van de bank. 8% kreeg de reactie

dat de bank dit niet mocht op basis van wet- en regelgeving. Het grootste deel van de respondenten kreeg van de instelling geen concrete reden voor de weigering. Vanwege de activiteiten op de defensiemarkt had ruim een kwart van de bedrijven ook problemen in hun civiele activiteiten. Bij één respondent kwam zelfs naar voren dat individuele medewerkers persoonlijk onderzocht werden, nadat hun bedrijf een rekening probeerde te openen. Volgens verschillende respondenten lag dit vaak aan verkeerde interpretatie van activiteiten en/of regelgeving. Verschillende respondenten gaven aan dat in zo'n geval de bank niet bereid was om in gesprek te gaan.

De terughoudendheid van financiële instellingen wordt ook in andere Europese landen gevoeld. Binnen de Europese koepel, ASD, is er gezamenlijk een brief naar de nationale ministeries van Financiën gestuurd, om hierover in gesprek te gaan. In haar reactie heeft de demissionair minister van Financiën Hoekstra aangegeven dat hij in gesprek gaat met de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB), om te kijken welke sectoren problemen ondervinden vanwege o.a. de-risking.

De NIDV herkent ook toenemende aandacht voor *environmental, social and governance* (ESG) normen. Deze houden in dat factoren als energie-verbruik, klimaat, beschikbaarheid van grondstoffen, gezondheid, veiligheid en goed ondernemingsbestuur belangrijker worden. En hoewel de defensie- en veiligheidssector een essentiële rol vervult in de (internationale) veiligheidsketen, zal de druk op de sector en haar toeleveranciers

om aan ESG-standaarden te voldoen alleen maar toenemen. Deze focus is ook niet terug te leiden tot één specifieke bank, maar komt breed voor in de gehele financiële sector en ook bij de defensiesector zelf. Maar hierin liggen ook kansen. Door als bedrijf uw *interne compliance programma's* (IPC's) in orde te hebben en actief bezig te zijn met ESG-onderwerpen, kunt u zorgen dat u positief opvalt. Dit kan

in de toekomst zorgen voor een betere concurrentiepositie als dit een dominantere rol krijgt in aanbestedingsproces. In de tussentijd blijft de NIDV waakzaam dat ESG-standaarden geen generieke afwijzing van de defensiesector worden. Hiervoor zullen we moeten laten zien dat we proactief zijn in het interpreteren en uitvoeren van wet- en regelgeving, ESG-standaarden en in dialoog blijven. ●

De cijfers in het kort

Enquête problematiek financiële dienstverlening onder NIDV-deelnemers

De enquête is gehouden in april onder 180 NIDV-deelnemers, waarvan 27 hebben gereageerd.

- 30% Van de respondenten heeft problemen (gehad) met toegang tot financiële dienstverlening, waarvan een aantal een nieuwe bank moesten zoeken.
- Bijna de helft van de respondenten ziet significante bedrijfsrisico's in de terughoudende houding van financiële instellingen.
- Een meerderheid van de respondenten geeft aan dat zij verwachten dat deze problematiek zal toenemen in de toekomst, geen van de respondenten verwacht dat dit minder zal worden.
- De problematiek had betrekking op algemene bankzaken (55%), export financiering (16%) en overig (29%).
- De redenen die respondenten opgaven voor de ondervonden problemen waren divers, interne compliance programma's van de bank, interpretatie van internationale wetgeving en interne procedures. Sommige instellingen waren niet bereid om in gesprek te gaan na weigering. Sommige respondenten hadden de indruk dat er geen goed onderzoek was gedaan en dat hun bedrijf snel werd afgedaan op de basis van beperkte kennis van de producten/diensten van het bedrijf.

Bron: NIDV 2021

Vanwege de activiteiten op de defensiemarkt had ruim een kwart van de bedrijven ook problemen in hun civiele activiteiten.

Foto: Mediacentrum Defensie.

Ten goede van EU en NAVO

Nederland wil zich zoveel mogelijk richten op de ontwikkeling van capaciteiten die zowel de EU als de NAVO ten goede komen. In het zogenoemde Strategisch Kompas moet daarom voldoende aandacht zijn voor het planningsproces en specialisatie.

Foto: Thales

Noorwegen koopt vijf Multi Mission Radar systemen.

Tekst: NIDV

Dit kwam eind mei onder meer ter tafel in Lissabon tijdens de informele EU Raad Buitenlandse Zaken met de ministers van Defensie. Het Strategisch Kompas, dat volgend jaar onder Frans voorzitterschap vastgesteld moet worden, geeft richting aan het veiligheids- en defensiebeleid van de EU voor de komende 5 tot 10 jaar. De Unie neemt steeds meer verantwoordelijkheid voor haar eigen veiligheid. Ze stimuleert dan ook de gezamenlijke ontwikkeling van defensiecapaciteiten, bijvoorbeeld via het Europese Defensiefonds.

Minister Ank Bijleveld-Schouten is voorstander van het stellen van duidelijke prioriteiten. Het is zaak om de meest noodzakelijke capaciteiten als eerste op orde te krijgen, zodat de EU zijn militaire taken goed kan uitvoeren. De minister pleitte verder voor meer aandacht voor specialisatie binnen zowel de NAVO als de EU. Elk land focust zich op bepaalde capaciteiten en een type inzet. Van die meerwaarde moet de EU volgens haar meer gebruik maken. Dat verhoogt het gezamenlijk effect en de kwaliteit van optreden. Als voorbeeld noemde ze de maritieme

Europees samenwerken voor sterker Nederland

Volgens TNO is innovatie en marktgroei in Europees verband belangrijk voor Nederland. Met nieuwe inzichten en technologische oplossingen kunnen internationale maatschappelijke uitdagingen aangepakt worden die van belang zijn voor Nederland. Het is de taak van TNO een brug te slaan tussen de Nederlandse en de Europese kennisinfrastructuren voor het aanboren van unieke kennis. Innovatie is intensief samenwerken, ook in Europees verband.

samenwerking tussen Nederland en België op het gebied van onderhoud en training.

Radar

Bijna tegelijkertijd werd bekend dat door tussenkomst van het ministerie van Defensie Noorwegen vijf Multi Mission Radar systemen koopt. Thales Nederland levert ze vanaf eind 2023. De laatste komt uiterlijk een jaar later. Voor de Koninklijke

Landmacht zijn in 2019 ook al negen van deze systemen besteld. Die arriveren tussen eind 2022 en eind 2024.

Nu beide landen de Multi Mission Radar aanschaffen ontstaat een gemeenschappelijk radarplatform. De Noorse en Nederlandse strijdkrachten kunnen de systemen gezamenlijk verder ontwikkelen op basis van dreigingsevaluatie en doctrineontwikkeling. De software gebaseerde radar maakt upgrades en capaciteitsuitbreidingen mogelijk om toekomstige dreigingen het hoofd te bieden. Denk aan nieuwe drone ontwikkelingen. De samenwerking is verder uit te bouwen als ook andere partners de Multi Mission Radar kopen.

Gerben Edelijn van Thales hoopt dan ook dat de overeenkomst de blauwdruk is voor meer overheidsprojecten in de toekomst. Hij spreekt verder van een historisch moment op twee niveaus. "Ten eerste versterkt het de sterke bilaterale strategische defensiesamenwerking tussen Noorwegen en Nederland. Ten tweede vertegenwoordigt dit contract de eerste government to government-ondersteuning voor de Nederlandse defensie-industrie en in het bijzonder Thales." ●

Foto: Mediacentrum Defensie

De Unie neemt steeds meer verantwoordelijkheid voor haar eigen veiligheid.

Toegevoegde waarde platformen NIDV

Veel NIDV-deelnemers hebben zich verenigd in platformen. Zo zijn er platforms voor marinebouw (NMC), IT (NIVP) en Grondgebonden Systemen (NGP). Maar wat zijn deze platformen en wat is de toegevoegde waarde hiervan?

Tekst: Matthijs Olde

Foto's: Mediacentrum Defensie

Platformen zijn de gespecialiseerde fora voor deelnemers binnen de NIDV die zich toespitsen op specifieke productgroepen of vraagstukken. Vanuit de platformen worden contacten met de ministeries en buitenlandse overheden gefaciliteerd en wordt er ingezet op kennisopbouw, informatie-uitwisseling en samenwerking met kennisinstituten en universiteiten. De NIDV kent twee soorten platformen: businessplatformen die zich bezighouden met marktkansen en technologieontwikkeling en beleidsplatformen die zich richten op informatie-uitwisseling en algemene belangenbehartiging. Lidmaatschap van platformen staat open voor alle NIDV-deelnemers.

De bedrijven die deelnemen aan een NIDV-businessplatform zijn succesvoller op de markt door de kracht van samenwerking. Zo wordt bijvoorbeeld de collectieve *value-chain* versterkt, met elkaar een hoger technologisch niveau bereikt en een collectief *trackrecord* opgebouwd dat internationaal deuren opent voor de gezamenlijke Nederlandse industrie. Uiteraard wordt er rekening gehouden met wet- en regelgeving en staan de platformen op afstand van lopende aanbestedingen van haar deelnemers.

Interesse in een platform? Neem dan contact op met office@nidv.eu.

NIDV Marinebouwcluster (NMC)

Het NIDV Marinebouwcluster (NMC) is een –in Nederland unieke– zelfscheppende defensiebedrijfstad. NMC heeft tot doel om de behoefte van marineschepen en andere vaartuigen op het gebied van nationale veiligheid in staat te stellen zowel op strategisch als operationeel niveau soevereine keuzes te laten maken en ons land in internationale context handelingsvermogen te geven. De deelnemers van het NMC werken samen en onderhouden contacten met de overheid en voornamelijk de Koninklijke Marine en DMO.

Doelstellingen:

- Het bevorderen van het ontwerp, de ontwikkeling, de bouw en de instandhouding van de marinevloot en andere vaartuigen op het gebied van nationale veiligheid;
- Het behoud en de ontwikkeling van het innovatieve vermogen van het marinebouwcluster;
- Het, samen met de Koninklijke Marine als 'launching customer', uitbreiden van het imago als leverancier van vooruitstrevende, betrouwbare en hoogwaardige producten teneinde de export te vergroten.

Voorzitter: Richard Keulen, Damen Schelde Naval Shipbuilding
Secretaris: Maarten Lutje Schipholt, NIDV

Werkgroep DUKC - Onder het NMC valt ook het Dutch Underwater Knowledge Center (DUKC) dat zich richt op onderwatertechnologie met betrekking tot de instandhouding en vervanging van onderzeeboten.

NIDV Grondgebonden Platform (NGP)

Het NIDV Grondgebonden Platform (NGP) zet zich in voor samenwerking tussen de grondgebonden industrie met Defensie, Politie en Brandweer. Deze samenwerking moet ertoe leiden dat de industrie nauwer is verbonden bij de behoeftestelling en ontwikkeling van nieuwe producten en diensten en daardoor voor Defensie een nog grotere bijdrage kan leveren bij de vervulling van toekomstige behoeften.

Doelstellingen:

- Het ondersteunen bij het positioneren van NGP-leden op de markt voor grondgebonden materieel en diensten op het gebied van nationale veiligheid.
- Het onder de aandacht brengen van kennis en kunde van de grondgebonden industrie bij de Defensie Materieel Organisatie, het Commando Landstrijdkrachten en de andere betrokken ministeries en het optimaliseren van de onderlinge samenwerking.
- Het optimaliseren van grondgebonden kennis en het bevorderen van toegang tot de (inter)nationale markt.

Voorzitter: Izaak Veerman, Van Halteren Metaal
Secretaris: Stefan Schaafsma, NIDV

Werkgroep in oprichting: Binnen het NGP gaat binnenkort de werkgroep NIDV Militaire Medische Technologie (MMT) van start.

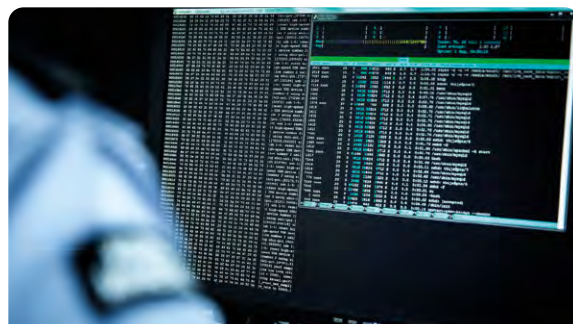
NIDV Platform Vliegende Systemen (NPVS)

Het NIDV Platform Vliegende Systemen (NPVS) richt zich op alle vliegende systemen, drones en ruimtevaart, behalve de F-35, die is ondergebracht in het NIFARP. Het doel van de NPVS is de (op z'n minst gedeeltelijke) invulling van operationele behoeften van Defensie en andere overheidsdiensten met Nederlandse middelen. Het NPVS heeft vier werkgroepen: Vastvleugelig, Helikopters, Onbemande Systemen en Ruimtevaart.

Doelstellingen:

- Het NPVS brengt de samenwerking tot stand tussen de Nederlandse lucht- en ruimtevaartindustrie, de Nederlandse overheidsklanten en buitenlandse fabrikanten van vliegende systemen (OEM's).
- Zij draagt bij aan het behoud en de verdere uitbouw van hoogwaardige kennis, kunde en werkgelegenheid binnen de Nederlandse lucht- en ruimtevaartsector.
- Het NPVS heeft vier werkgroepen: Vastvleugelig, Helikopters, Onbemande Systemen en Ruimtevaart.

Voorzitter: Michiel van der Maat, GKN Fokker
Secretaris: Peter Huis in 't Veld, NIDV

NIDV Informatie Voorziening Platform (NIVP)

Het NIVP richt zich op ICT. Daarbij is cyberveiligheid een belangrijk thema, evenals *artificial intelligence* en *data analytics*.

Doelstellingen:

- Zichtbaar positioneren van de Nederlandse ICT industrie aan Defensie, Politie, en andere publieke veiligheidsdiensten.
- Informeren van de industrie over de plannen van de overheid en zo mogelijk roadmaps opstellen.
- Faciliteren van vroegtijdige interactie bij het ontwerpen van nieuwe systemen.
- Faciliteren van eenvoudiger coöperatie, waarbij vanuit vertrouwen gewerkt wordt, met minder juridische obstakels.
- Netwerk voor kennisuitwisseling op C4ISR: Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance.
- Hulp bieden aan bedrijven die aan de ABDO-eisen moeten voldoen.

Covoorzitters: Wilco Riemersma, CGI NL en Bas van Morselt, Capgemini
Secretaris: Harry de Groot, NIDV

NIDV Industrieel F-35 Jachtvliegtuig Platform (NIFARP)

De Nederlandse bedrijven die bijdragen aan de F-35 hebben zich verenigd in het NIFARP. Het NIFARP versterkt de collectieve positie van het Nederlandse bedrijfsleven. Door de unieke combinatie van de bedrijven kennisinstellingen en de wil om samen te werken, boeken de deelnemende bedrijven aanzienlijke resultaten.

Doelstellingen:

- Het genereren van marktkansen voor Nederlandse bedrijven in het F-35 programma.
- Het stimuleren van samenwerking tussen de deelnemende bedrijven.
- Het behartigen van de Nederlandse bedrijven bij de *Original Equipment Manufacturers' (OEM's)* in het F-35 programma.

Voorzitter: Michiel van der Maat, GKN Fokker
Secretaris: Peter Huis in 't Veld, NIDV

Beleidsplatformen

ILS Platform (ILS-P)

Het Integrated Logistic Support Platform (ILSP) bevordert kansen voor de deelnemers door het faciliteren van contacten, door overleg met defensie en industrie op het gebied van ILS, door vergroting van interoperabiliteit en door een gezamenlijke inspanning voor markuitbreiding, marktvergroting, export en het nationaal en internationaal zichtbaar maken van deze technologische hoogwaardige bedrijven.

Voorzitter: Pieter van Breugel, Verebus Engineering
Secretaris: Maarten Lutje Schipholt, NIDV

NIDV Platform Trade Compliance (NPTC)

Het NPTC zet zich in om de kennis van wet- en regelgeving op het gebied van export uit te wisselen en ervaringen te delen. Compliance vergroot de professionaliteit en schept vertrouwen. Vertrouwen is basisvoorwaarde voor internationale handel en goede relaties met overheid, toezichthouders en andere stakeholders.

Voorzitter: Herman Annink, RSM
Secretaris: Matthijs Olde, NIDV

BARAK MX

*Setting the Air Defense
Standard in Every Arena*

IAI's Barak MX - Multi-mission. Multi-target. Multi-range.

- Combat proven
- Anti-Tactical Ballistic Missile (ATBM) capable
- Incorporating cutting-edge technologies
 - Wide aperture active seeker
 - Dual pulse motor for high energy end game maneuvering
 - Net centric
 - Advanced fully digital radar
- Single solution in both land and naval configurations
- Modular and expandable
- Simple integration with any legacy or new sensor / C2

www.iai.co.il • iai-mth-sms@iai.co.il

(advertorial)

IAI'S BARAK MX'S 'MODULAR CONCEPT' creates 'no escape zone' from different air defense threats

At the heart of Israel Aerospace Industries' Barak MX integrated air and missile defense is a 'modular' plug and play concept, which allows end-customers unmatched flexibility for building their supreme capabilities.

Modern air defense systems are required to quickly adapt to meet constantly evolving operational environment, facing a changing threat map that now includes manned and unmanned aircraft, helicopters, and a variety of guided weapons, including anti-ship, ballistic, and cruise missiles. As a result, Barak MX is based on the ability to fuse together a range of interceptors and a variety of sensors, and to link them together to any Battle Management Center (BMC). The system can also integrate with existing ground-based air defenses, thus enhance and upgrade the capabilities of legacy systems facing evolving threats.

Barak MX is compounded out of three central elements: The BMC's command and control (the mission 'brain'), the sensor system, and the interceptor (killing platform). The same formula is applicable to both land and sea configurations, giving Barak MX a central advantage for end users in terms of maintenance, acquisition, and technical support. Accordingly, Barak's BMC can be available both in land-based or naval configuration.

The combat proven system is fully operational following dozens of successful trials in the past four years with existing Barak end-customers. One of the numerous trials conducted, was in May 2019 test, demonstrated the firing, by the Indian Navy of Barak interceptor missiles, launched from two warships while all missiles were controlled by a single vessel. This unique Cooperative Engagement Capability (CEC), available today only with the most advanced navies in the world, is denominated by IAI as Joint Taskforce Coordination (JTC), meaning that it is applicable not only in the naval arena but for the Ground Based Air Defense (GBAD) as well. Another demonstration of the systems capability was tested on March 2021, when IAI has completed a set of test flights of

the Ground based BARAK Extended Range (ER) 150km range interceptor, in this case intercepting a ballistic target.

IAI's Elta subsidiary offers software-based phased array radars for Barak MX, although customers can also fuse their own existing radars with the system, depending on their specific needs.

IAI offers its customers a variety of interceptors to choose from, based on their existing Air Defense solution, defense doctrine, and budgetary policy. Barak MRAD provides a range of 35 kilometers, Barak LRAD extends to 70 kilometers, and Barak ER, carries an additional booster for a range of 150 kilometers.

All of Barak's interceptors come with vertical launch capabilities, and support 360 degree coverage. The interceptors are highly energetic, providing a wide 'no escape zone' Barak MX flexible configuration and capabilities, enable its implementation in several modes that are derived from the user's capabilities, existing air defense systems and sensors in order to optimize the use of all the available means achieving the best operational solution at the minimal cost. The ability to fuse sensors and interceptors into a single system lies at the heart of Barak MX architecture and is a major element in its attractiveness to customers. As the Indian navy has demonstrated last year, this capability can integrate multiple platforms, making it one of the most advanced air defense solutions currently available worldwide. Barak MX was designed to intercept any range of aerial threats, from fighter jets, UAVs, helicopters, cruise missiles, and surface-to-surface short range ballistic missiles.

The system's modular nature allows customers to start with the basic configuration and scale up gradually or quickly, according to the operational need and budgetary considerations. These advanced features make Barak MX is an 'evergreen' system that is designed to remain valid and capable for decades to come.

Tot de tanden bewapende diplomatie

Het marineschip Zr.Ms. Evertsen is onderdeel van een massief Brits vlootteskader dat een recordreis van zeven maanden richting het Verre Oosten onderneemt. Havenbezoeken bieden kansen voor diplomatieke en economische activiteiten.

Tekst: Riekelt Pasterkamp

Een bescheiden, maar zeer symbolische bijdrage. Zo valt de inzet van Zr.Ms. Evertsen het beste te omschrijven. Het marineschip - met 180 mensen aan boord - vertrok op 22 mei uit Den Helder om mee te doen aan de Britse Carrier Strike Group (CSG). Officieel vaart het vlootverband naar Japan en terug en doet onderweg meerdere landen aan. De reis duurt zeven maanden (begin december is de Evertsen terug) en omvat 26.000 zeemijl (ruim 48.000 kilometer).

Foto: Mediacentrum Defensie

Kapitein-luitenant ter zee George Pastoor, commandant Zr.Ms. Evertsen

Zr.Ms. Evertsen vaart met een Brits-Amerikaans vlootverband naar het Verre Oosten. Foto: Mediacentrum Defensie

Het marineschip
– met 180
mensen aan
boord – vertrok
op 22 mei uit Den
Helder.

Foto: Rikelt Pasterkamp

Streep

Maar er is meer te zeggen. Want wie naar Japan wil varen, kan het beste door de Zuid-Chinese Zee. “Gewoon in een rechte streep van A naar B”, zegt kapitein-luitenant ter zee George Pastoor, commandant van de Evertsen. Maar zo simpel is het niet. Tegen alle internationale verdragen in claimt China 90 procent van deze zee. Veel landen in de regio ondervinden hinder van de Chinese agressie. Pastoor (50) knippert niet eens met zijn ogen. “De zee is vrij. De kortste route van de ene naar de andere haven is in een rechte streep omhoog. Niet heel spannend.”

Zij het dat de Evertsen deel uitmaakt van een tot de tanden bewapend eskader. Het luchtverdedigings- en commandofregat sluit zich aan verschillende Britse en Amerikaanse fregatten, torpedojagers, bevoorradingschepen en een onderzeeboot. In totaal bestaat het multinationale vlootverband uit tien schepen. Hart van de CSG is het gloednieuwe Britse vliegdekschip HMS Queen Elizabeth. Dat heeft 18 Britse en Amerikaanse F-35-gevechtsvliegtuigen, 14 helikopters en een eenheid Royal Marines Commando aan boord.

Staal

“Een Brits-Amerikaans-Nederlandse ring van staal om de vijfde generatie NAVO-vliegtuigen en schepen te beschermen”, ronkt de Britse marine op haar website. Voor de Royal Navy is het de eerste langdurige inzet van de Queen Elizabeth, een van de twee vliegdekschepen waarmee de Britten het mondiale karakter van hun nieuwe veiligheidsstrategie willen onderstrepen. Tot de tanden bewapende diplomatie dus. China waarschuwde eerder dit jaar de Britten om geen oorlogsschepen naar de betwiste wateren te sturen.

De Evertsen zorgt voor luchtverdediging van de groep en kan daarbij volgens Pastoor “optreden in het hoogste geweldsspectrum”. Met andere woorden: vechten. Inkomende drones of vliegtuigen

Foto: Damen Shipyards Group / F. Halsema

detecteren, volgen en desnoods uit de lucht schieten. “Als ik word aangevallen, mag ik desnoods met geweld mijzelf verdedigen.” Hoewel het Nederlandse schip opereert onder het tactisch commando van de Britse CSG-commandant beslist Pastoor als zogenaamde ‘red card holder’ uiteindelijk zelf of hij iets wel of niet wil doen. Dit in nauw overleg met de Commandant der Strijdkrachten in Den Haag, generaal Onno Eichelsheim.

De CSG vaart via de Atlantische Oceaan, Middellandse Zee, de Indische Oceaan en de Zuid-Chinese Zee naar Japan. In dat laatste water wordt het spannend. Frankrijk en Canada sturen later dit jaar ook marineschepen naar de regio. Daarmee geeft het Westen een krachtig signaal af aan China dat zijn claim op de Zuid-Chinese Zee niet wordt erkend. China probeert al jaren zijn greep te verstevigen op dit olie- en gasrijke gebied met militaire oefeningen en de bezetting van onbewoonde

eilandjes. Nederland mengt zich met de Evertsen voor het eerst openlijk in het brisante geopolitieke dispuut tussen China, zijn maritieme buurlanden en de Verenigde Staten over de hegemonie in de Zuid-Chinese Zee.

Demissionair minister Ank Bijleveld van Defensie beschouwt de reis vooral als ‘een unieke mogelijkheid’ om op hoog niveau met andere NAVO-partners en landen als Japan en India te oefenen’, schrijft zij aan de Tweede Kamer. Ook biedt de inzet van de Evertsen kansen om de economische en diplomatieke betrekkingen met landen in de regio aan te halen, stelt Bijleveld. Zo staan er havenbezoeken op het programma in India, Indonesië, Singapore, Zuid-Korea en Japan. ●

Zr.Ms. Evertsen (F805) van de Koninklijke Marine lag eerder dit jaar een maand in het dok van Damen Shiprepair in Amsterdam. Vorig jaar werden problemen met de schroefassen geconstateerd. Na het droogzetten in het dok werden de twee schroefassen uit het schip gehaald. Verder werden diverse kleine reparaties in het schip uitgevoerd.

25 jaar vooruit met Chinooks

Zes jaar werd reikhalzend uitgekeken naar de hypermoderne Chinook-transport-helikopters. Die tijd gebruikte de projectgroep van de Defensie Materieel Organisatie (DMO) om het maximale uit de aankoop te halen. Met 20 stuks kan Nederland de komende 25 jaar vooruit.

Tekst: kapitein Djenna Perreijn

Foto's: sergeant-majoor Maartje Roos

Bij de aankoop van de 20 CH-47F MYII CAAS Chinooks lifte Nederland mee op een al bestaand productiecontract van het Amerikaanse leger.

Bij de aankoop van de 20 CH-47F MYII CAAS Chinooks lifte Nederland mee op een al bestaand productiecontract van het Amerikaanse leger. "Zij laat er honderden maken, dus de processen en het toezicht op kwaliteit waren al goed ingericht en de helikopters gunstig geprijsd", weet projectleider kolonel Koen van Gogh.

Op aanraden van de Amerikanen kocht Nederland er een simulator bij. De belangrijkste veranderingen zijn te vinden in het cockpitmanagementsysteem: de informatie van digitale vlieginstrumenten en senso-

ren worden anders op de schermen weergegeven. Daarom volgen vliegers een conversietraining voor het nieuwe toestel. De eerste vijf weken kan dat dankzij de simulator in Gilze-Rijen. De laatste vijf op de militaire basis in Fort Hood, Texas, waar voorlopig zes nieuwe toestellen staan voor trainingsdoeleinden.

Budget

De 13 oude Chinooks werden tussen 1995 en 1998 in gebruik genomen. Twee toestellen gingen verloren in Afghanistan. Scheurvorming was een van de argumenten om in 2015 nieuwe modellen aan te kopen. Maar belangrijker nog: "Het werd steeds moeilijker én duurder onderdelen te krijgen of te repareren. 25 jaar geleden waren ze het nieuwste van het nieuwste. Er werd uitgegaan van een internationale trend, maar landen kozen voor eigen ontwikkeling. Leveranciers vroegen prijzen die ver buiten budget vielen omdat onze toestellen uniek waren."

Het grootste verschil met de oude toestellen zit in de software. "Als je dat zelf moet ontwikkelen, certificeren en instandhouden, kost dat heel veel geld. Dankzij de samenwerking met de US Army weten we dat onderhoud en vervanging in de toekomst geen probleem zijn. Met 500 vliegende CH-47F MYII CAAS Chinooks in de wereld werken we met een bewezen concept en kunnen we van bestaande US Army voorzieningen gebruik maken."

Toen de Tweede Kamer besloot meer geld toe te kennen voor helikoptercapaciteit, werd gedacht aan 14 nieuwe exemplaren. De zes F(x)trof-modellen uit 2012 konden in theorie nog een tijd mee. "Maar werken met twee verschillende types brengt operationele en logistieke problemen met zich mee", legt kolonel Van Gogh uit. "Denk alleen al aan het vliegen in missiegebied: als je met twee verschillende toestellen vliegt, moet je meer en andere reserveonderdelen meenemen. Ook vliegers

Projectleider kolonel Koen van Gogh.

moeten dan op twee verschillende cockpits *current* blijven, dat komt de vliegveiligheid en de uitvoering van de missie niet ten goede. Eigenlijk is het niet werkbaar."

Expertise

Een businesscase wees uit dat het om tal van redenen voor de vloot efficiënter en op termijn

goedkoper was om de 'F-jes' in een speciaal programma in dezelfde configuratie te krijgen. "Bij Boeing zijn ze volledig ontmanteld, alleen het casco stond nog. Meer dan 2500 onderdelen zijn door Boeing op de productielijn hergebruikt. De restanten zijn verkocht. Sommige onderdelen, zoals motoren, hebben we bewaard als reserveonderdelen om bij het onderhoud van de huidige toestellen meer vet op de botten te houden. Al met al bespaarde deze werkwijze per toestel zo'n 8 miljoen euro."

Kolonel Van Gogh blikt terug op een enerverend aankooptraject. "Bij de DMO spreken we over 'van willen naar kunnen', dit hebben we gecombineerd met het luchtmachtcredo: één team, één taak. In alle fases van het project is namelijk samengewerkt met tal van collega's in de hele keten: van logistiek planner tot certificeerder en van vlieger tot monteur. Zonder hen hadden we het nooit kunnen realiseren. Ik had er ook niet aan moeten denken om voor bepaalde zaken mensen buiten de organisatie te zoeken. De expertise is in huis en bovendien: zij moeten er de komende 25 jaar mee werken." ●

(Artikel overgenomen uit Materieelgezien 2021-02)

(advertentie)

BESPOKE PACKAGING SOLUTIONS

MBDA

EVALUATION DESIGN AND ENGINEERING PROTOTYPING AND TESTING MANUFACTURING

© UK MOD Crown Copyright 2019

PELI-HARDIGG™ ENGINEERED CASES

WE THINK INSIDE THE BOX FOR YOU

With more than 60 years of experience, Peli-Hardigg is the world's largest manufacturer of Military and Aerospace approved reusable plastic shipping and storage containers.

- + 500 sizes
- MIL Standard 810G and Stanag 4150 compliant

NEW! LIGHT LIFT™ CONTAINERS

Easy to carry, robust rotomoulded custom cases. Up to 30% lighter than the classic versions.

VONK

Vonk B.V.
Voorstraat 41 - 3265 BT PIERSHIL - Tel. 088-03 3030 0
info@vonkbv.com - www.vonkbv.com

Formatie

Het hoeft geen betoog meer dat de formatie van een nieuw kabinet anno 2021 geen sinecure is. Met de inmiddels achttien fracties vertegenwoordigd in de Tweede Kamer zijn verschillende meerderheden te vormen. Op het moment van schrijven van deze notes (half juni) vordert informateur Hamer gestaag. Ik ben benieuwd of het **regeerakkoord** inderdaad de miljarden euro's structureel toevoegt aan de Defensiebegroting. De krijgsmacht heeft deze hard nodig voor het repareren van achterstalligheid én voor het doen van nieuwe, innovatieve investeringen. Ook ben ik benieuwd of de Politie het hoognodige extra budget krijgt bijgeschreven. De NIDV en haar deelnemers staan klaar om de reparaties en investeringen uit te voeren.

De NIDV heeft in de aanloop naar de verkiezingen een **brochure** gemaakt, die is gedeeld met de commissies van de politieke partijen die de verkiezingsprogramma's opstellen en de fracties in de Tweede Kamer. Met VNO NCW, MKB Nederland, Transport en Logistiek Nederland en FME is gewerkt aan een **formatiefiche**, dat aan de informateur is gestuurd. Daarin verzoeken we niet alleen om het extra geld dat aan defensiematerieel wordt besteed, zoveel mogelijk aan de Nederlandse industrie ten goede te laten komen. Ook vragen we het nieuwe kabinet om ondernemerschap op de defensiemarkt te faciliteren en met lang- en kortcyclisch innoveren, kennis, ontwikkeling en opschalen voor te sorteren op onze toekomstige veiligheid en een weerbare, schokbestendige economie.

De eerste **informateur**, minister van staat Herman Tjeenk Willink, maakte op 30 april zijn conclusies bekend. Hij ging vooral in op het vertrouwen van de burgers in de overheid bij de oplossing van maatschappelijke problemen, en op vertrouwen tussen de politieke partijen onderling. Hij adviseerde te vervolgen met inhoudelijke discussies en over oplossingsrichtingen een politiek debat te voeren. Partijen die aan de oplossing van de problemen willen bijdragen, zouden een coalitie kunnen vormen. Hij adviseert de afspraken van de partijen op te nemen in een regeerakkoord op hoofdlijnen.

Informateur Hamer oriënteert zich sinds begin mei breed in de maatschappij. Haar inhoudelijke conclusies moeten leiden tot ideeën en welke partijen elkaar kunnen vinden om de maatschappelijke uitdagingen aan te gaan. En mogelijk is er bij het ter perse gaan van dit magazine al duidelijkheid over een nieuw te vormen kabinet.

Ik ga ervan uit dat **veiligheid en defensie prominent** in het regeerakkoord worden opgenomen. Waar de krijgsmacht in de jaren tachtig vooropliep, is

NULKES' NOTES

Mr. Ron Nulkes, directeur NIDV

zij nu door snelle technologische ontwikkelingen niet meer berekend op haar taak. De bevolking heeft een veilig gevoel, maar is objectief niet veilig. Het dreigingsbeeld in de Koude Oorlog was het kernwapen, nu is het vooral de chiptechnologie als wapen. Dat baart zowel de krijgsmacht als de politie zorgen. China bouwt een hypermoderne krijgsmacht op, die technologisch ver voorligt op de Europese uitrusting. Dichterbij speelt Rusland een dubieuze rol op het geopolitieke toneel.

Onze krijgsmacht moet een **fundamentele gedaantewisseling** ondergaan, waarbij moet worden ingezet op personeelstentieve inzet van de krijgsmacht door automatisering, robotisering en intensieve samenwerking met marktpartijen. Dat betekent dat, om onze veiligheid te garanderen, enorm moet worden geïnvesteerd in de krijgsmacht. Miljardeninvesteringen, die in Europees verband moeten worden uitgevoerd waardoor de NAVO wordt versterkt. Niet voor niets hebben de bewindslieden van Defensie en Tweede Kamerleden herhaaldelijk betoogd dat de publieke veiligheidsorganisaties hun taken onvoldoende kunnen waarmaken en substantieel meer geld nodig hebben.

Sinds 2012 benoemt de Tweede Kamer de informateur. Het is duidelijk dat het formatieproces 2021 redelijk volgens de standaardprocedure verloopt. De uitkomst zal ongetwijfeld oplossingen bieden voor de groeiende maatschappelijke tegenstellingen, het klimaatvraagstuk en het functioneren van de overheid zelf. **Objectieve veiligheid** is voor deze vraagstukken een basisvoorwaarde. Ook Veiligheid is er daarom bij gebaat dat er snel een kabinet aantreedt. Daarbij is essentieel dat de noodzakelijke budgetverhogingen al in de Rijksbegroting 2022 worden verwerkt.

Eén van de eerste activiteiten van het nieuwe kabinet zal de opstelling van een Defensienota 2021 zijn, in lijn met de Defensievisie 2035. De NIDV is er klaar voor om de nieuwe bewindslieden hierbij van advies te dienen. Ook met de verschillende Kamerfracties zal de NIDV weer overleggen. Ik spreek de wens uit dat het aantal en de veelkleurigheid van de fracties de inhoud van de discussies niet in de weg zit.

Ik ben blij dat het met de aanpak van de **coranapandemie** de goede kant uitgaat. Na de zomervakanties zal de NIDV uiteenlopende netwerkevents houden. Webinars, zeker waar het gaat om informatieoverdracht, zal de NIDV zeker niet loslaten. Maar we kunnen elkaar weer meer fysiek gaan ontmoeten, essentieel voor het werk binnen de NIDV. Ik wens u, mede namens het NIDV-bestuur en de NIDV-medewerkers, een zo coronavrije vakantie 2021 als mogelijk.

KORT BERICHT

Missie

De stichting NIDV bevordert de duurzame positionering van de Nederlandse Defensie- en Veiligheidsgerelateerde Industrie (NL-DVI) bij nationale/internationale (overheids)opdrachten en bij (inter-)nationale leveranciersketens. De NL-DVI staat voor de hoogste kwaliteit en doelmatigheid van materieel, diensten en toepassingsgerichte kennis. De NIDV is de strategische partner van de overheid op het gebied van defensie en veiligheid en spil in de samenwerking in de gouden driehoek van overheid, kennisinstellingen en bedrijfsleven. ●

Bedrijvigheid nieuw schip

Begin juni is bij Damen Shipyards Galati in Roemenië de kiel gelegd van het nieuwe Combat Support Ship Den Helder.

Daarmee is een belangrijke mijlpaal bereikt in de bouw van dit nieuwe bevoorradingschip voor de Koninklijke Marine (KM). De kiellegging ceremonie werd gezamenlijk uitgevoerd door de directeur Defensie Materieel Organisatie (DMO) vice-admiraal Arie Jan de Waard en de Commandant Zeestrijdkrachten, vice-admiraal Rob Kramer.

Het staal voor dit nieuwe schip wordt sinds december vorig jaar gesneden. Daarmee liggen, na deze kiellegging, alle bouwstenen voor de daadwerkelijke bouw van het schip in Roemenië klaar. De engineering van het Combat Support Ship vindt grotendeels vanuit Nederland plaats. Directeur Damen Naval, Hein van Ameijden, benadrukt dat het vooral de samenwerking met bedrijven uit de bestaande marinebouwketen is, die de innovatieve bouw van Nederlandse marineschepen mogelijk maakt: "Ruim een jaar na de ondertekening van het contract voor dit schip, heeft Damen Naval 116 inkoopcontracten gesloten, waarvan 82 met Nederlandse toeleveranciers. Deze komen veelal uit de Rijnmond en Zeeland. Het is deze hele keten van bedrijven, die bijdraagt aan de bouw van dit nieuwe schip voor de Koninklijke Marine."

Vroeger werd een muntje onder de houten mast gelegd voor voorspoed. Tegenwoordig, met de schepen van staal, wordt het muntje in de dubbele bodem geplaatst. De beide admirals hebben deze handeling bij het Combat Support Ship mogen uitvoeren. Voor de gelegenheid werd een munt uit 1822 geplaatst. ●

COLOFON

Stichting Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid (NIDV)
Bezuidenhoutseweg 161
2594 AG Den Haag
(070) 364 48 07
info@nidv.eu
www.nidv.eu

Het nieuwsmagazine verschijnt enkele malen per jaar

Eindredactie Riekelt Pasterkamp

Abonnementen

Medewerkers van NIDV-deelnemers en overheid ontvangen dit blad gratis. Aanvragen via: office@nidv.eu.

Advertentieverkoop:

ER Communicatie 0314-334960/ 06-27028877
info@er-communicatie.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave, mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaand schriftelijke toestemming van de uitgever.

NIDV Kernteam

Mr. R. C. Nulkes, Directeur – P. Huis in 't Veld, Manager Business Development Luchtmacht, – Ir. M.G. Lutje Schipholt, Manager Business Development Marine, Plv. Directeur – S. Schaafsma, Manager Business Development Landmacht – Mevr. S. Sahadew Lall, Manager – Mevr. L.G.D. Mayer, Management Assistent – Mevr. N.M. Rosbergen, secretaresse – J. M. Olde MSc, Adviseur Public Affairs en Communicatie – A. B. de Groot, Manager Business Development Informatievoorziening

NIDV Supportteam

Kol b.d. J. Zijlstra, Adviseur Luchtmacht – J. Jansen, Senior Advisor EU Affairs – Mr. R.H. van Dort, Projectmanager NIDV Cyberweerbaarheid – H. Slager, Manager EU Government Affairs.

Algemeen Bestuur Stichting NIDV

Drs. J.S.J. Hillen, voorzitter – R.F.M. Keulen, Damen Naval – Ir. G. van der Molen, Thales Nederland – W. Riemersma, CGI – SBN b.d. M. G. L. H. Tossings, TNO – M.R. Brinkman, SPECTO Aerospace – Ir. R.J. van Baaren, ADSE Consulting & Engineering – Drs. I. Veerman, Van Halteren Metaal BV – Drs. M. M. van der Maat, Fokker Technologies Holding – A. Hijwegen, directeur TriOpSys – J. Schaap, CEO SurCom International – Ir. A.J. de Jong, Delft Dynamics B.V.

DIEHL
Defence

**OPTIMAL SUPPORT
FOR VARIOUS NAVAL
APPLICATIONS**

MIND76 AND 127 MM FC IM

Insensitive Naval Ammunition
with Multifunctional Proximity Fuze

www.diehl.com/defence